

16. Комиссаренко Д.А. Диверсификация: виды и направления / Д.А. Комиссаренко // Прометей.– 2004.– № 3.– С. 135-140.
 17. Думная Н.Н. Аутсорсинг как новая форма организации бизнеса / Н.Н. Думная, Д.В. Черемисин // Финансы, деньги, инвестиции.– 2006.– № 4.– С. 3-19.
 18. Череватский Д.Ю. О недиверсифицированных фирмах в угольной промышленности / Д.Ю. Череватский // Научные труды ДонНТУ. Серия: Экономическая.— 2007.— Вып. 31-2.— С. 20-23
 19. Державна підтримка та перспективи інноваційного розвитку і структурних перетворень вугільної промисловості / О.І. Амоша, А.І. Кабанов, Л.Л. Стариченко та ін.— НАН України, Ін-т економіки пром-сті.— Донецьк, 2009.— 326 с.

УДК 65.012.123

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ахновська І.О., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства ДонНУ
Тофан А.Л., к.е.н., ст.викл. кафедри економіки підприємства ДонНУ

Постановка проблеми. Суб'єкти малого підприємництва є провідним сектором у ринковій економіці, становлять основу дрібнотоварного виробництва, визначають темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП, здійснюють структурну перебудову економіки, забезпечують швидку окупність витрат, посилюють свободу ринкового вибору, забезпечують насичення ринку споживчими товарами та послугами повсякденного попиту, реалізацію інновацій, створення додаткових робочих місць, мають високу мобільність, раціональні форми управління, сприяють послабленню монополізму та розвитку конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність і особливості діяльності суб'єктів малого підприємництва досліджували З.С. Варналій, Ю.Е. Губені, В.В. Зіновчук, І.В. Ляшенко, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, Л.В. Романова, П.Т. Саблук. Разом з тим фінансові аспекти діяльності суб'єктів малого підприємництва потребують подальшого аналізу. Серед науковців, які приділили значну увагу дослідженню фінансового стану підприємств, слід виділити таких як І.О. Бланк, В.О. Гавриленко, В.В.Гавриленко, А.П. Ковальов, О.В. Павловська, М.Я. Коробов, А.М. Поддєрьогін та інші. Разом з тим, необхідно підкреслити, що незважаючи на досить глибоке опрацювання питань методології і методики аналізу фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки, існує потреба подальшого розвитку наукових поглядів, удосконалення уже відомих механізмів аналізу. Ця потреба обумовлена наступними проблемами: питання аналізу фінансового стану розглянуті не систематизовано; обмежені вивченням ретроспективного напрямку фінансового аналізу і представленням методології фінансового аналізу як сукупності деякого кінцевого набору розрахункових фінансових коефіцієнтів; існує велика кількість методик оцінки фінансового стану підприємства, які в своїй більшості пропонують розраховувати всі можливі коефіцієнти „гуртом”, а, відтак, виникають проблеми, пов'язані з дублюванням і трудомісткістю розрахунків; недостатньо застосовується такий метод фінансового аналізу, як економіко-математичне моделювання, а також практично відсутня методологія здійснення аналізу фінансового стану суб'єктів малого підприємництва. Актуальність даної проблеми обумовила вибір теми статті.

Метою статті є методичний підхід до аналізу фінансового стану суб'єктів малого підприємництва.

Результати дослідження. Аналіз фінансового стану підприємства є важливим елементом фінансового менеджменту й аудиту. Результат порівняльного аналізу підходів до фінансового аналізу, як елемента аналітичних досліджень, дозволяє зробити наступні висновки. По-перше, в економічній літературі ця категорія визначається як метод оцінки, як складова частина аналізу господарської діяльності, як процес дослідження фінансового стану підприємства, як елемент фінансового менеджменту й аудиту. По-друге, досягнення цілей, поставлених перед аналізом фінансових ресурсів, дозволяє застосовувати ефективні управлінські рішення щодо залучення позикових коштів, інвестиційних проектів, оцінки перспективного стану суб'єкта господарювання. По-третє, категорія «фінансовий аналіз» розглядається як елемент економічного аналізу, фінансового планування, аналізу господарської діяльності. По-четверте, в даних механізмах не відображається застосування сучасного програмного забезпечення, присвяченого проблемам фінансового аналізу. Так само, як існує багато підходів до визначення сутності фінансового аналіз, існує й різноманіття поглядів на визначення поняття «фінансовий стан підприємства» (рис.1).

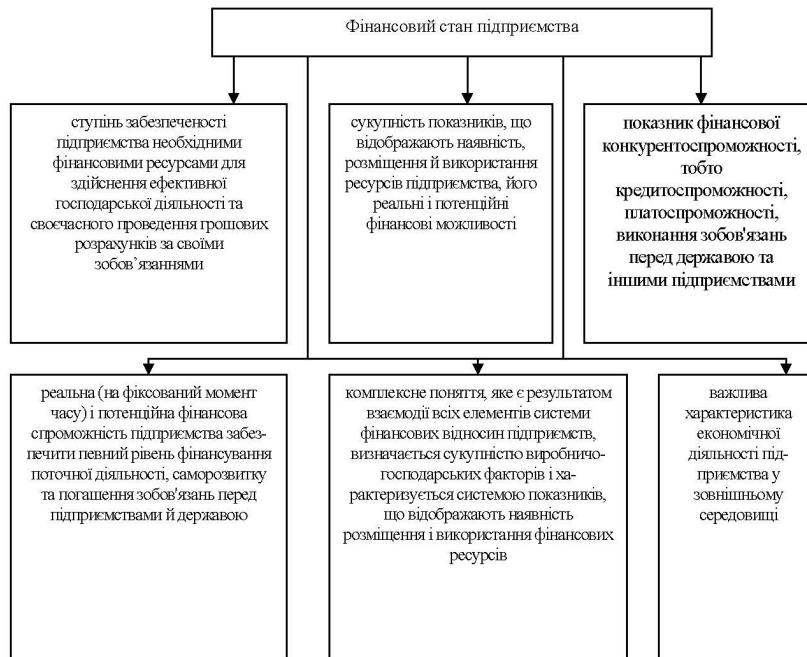

Рис.1. Тлумачення поняття «фінансовий стан підприємства»

В економічній літературі поширений наступний алгоритм аналізу фінансового стану підприємства: аналіз фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності підприємства.

Аналіз визначень сутності поняття "фінансова стійкість підприємства" свідчить про відсутність єдиного його розуміння авторами. Саме тому актуальною залишається проблема з'ясування сутності фінансової стійкості підприємства. Підходи учених до визначення суті фінансової стійкості підприємства можна звести до наступного (табл.1).

Таблиця 1

Підходи до визначення суті фінансової стійкості підприємства	
№	Сутність підходу
1	Фінансова стійкість визначається наявністю власних оборотних коштів і здатністю покривати збитки
2	Фінансова стійкість визначається як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання
3	Фінансова стійкість означає стабільність
4	Фінансова стійкість розглядається як відповідність сукупності критеріальних (оптимальних) значень певних фінансових показників
5	Фінансова стійкість визначається як динамічна категорія «системи трансформації ресурсів і ризиків»
6	Фінансова стійкість ототожнюється з ліквідністю і платоспроможністю

Найбільш точним, на наш погляд, є визначення, сформульоване Г.В.Савицькою: фінансова стійкість підприємства - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у внутрішньому і зовнішньому мілливому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику [1].

Таблиця 2

Алгоритм розрахунку відносних показників фінансової стійкості				
Показник	Середні та великі підприємства		Суб'єкти малого підприємництва	
	Джерело інформації, форма №1 (до 2013 року)	Джерело інформації, форма №1 (з 2013 року)	Джерело інформації, форма №1-м	Джерело інформації, форма №1-мс
Коефіцієнт автономії	$\frac{p.380}{p.640}$	$\frac{\delta.1495}{\delta.1900}$	$\frac{p.380}{p.640}$	$\frac{p.380}{p.640}$
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{p.640}{p.380}$	$\frac{\delta.1900}{\delta.1495}$	$\frac{p.640}{p.380}$	$\frac{p.640}{p.380}$
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{p.640 - p.380}{p.380}$	$\frac{\delta.1900 - 1495}{\delta.1495}$	$\frac{p.640 - p.380}{p.380}$	$\frac{p.640 - p.380}{p.380}$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{p.380 - p.080}{p.380}$	$\frac{\delta.1495 - 1095}{\delta.1495}$	$\frac{p.380 - p.080}{p.380}$	$\frac{p.380 - p.080}{p.380}$
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	$\frac{p.480}{p.380 + p.480}$	$\frac{\delta.1595}{\delta.1495 + \delta.1595}$	$\frac{p.480}{p.380 + p.480}$	$\frac{p.480}{p.380 + p.480}$
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$\frac{p.380}{p.380 + p.480}$	$\frac{\delta.1495}{\delta.1495 + \delta.1595}$	$\frac{p.380}{p.380 + p.480}$	$\frac{p.380}{p.380 + p.480}$

Іноді поточна платоспроможність забезпечується ліквідністю, тобто здатністю розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Причому в цілому платоспроможність визначається як наявність у підприємства засобів для погашення ним у встановлений термін і в повному об'ємі своїх зобов'язань. При цьому деякі учені відзначають, що платоспроможність ширше поняття, ніж ліквідність, а інші - навпаки, що ліквідність більш містке поняття.

Ряд учених, зокрема, І.О. Бланк, О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І.Орлов, К.Я. Петрова, І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін, З.Ф. Петряєва, вважають, що не слід ототожнювати платоспроможність і ліквідність.

Термін "ліквідність" (від латинського liquidus - рідкий, поточний), згідно визначенню, наведеному в словнику іноземних слів, означає "неускладненість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей в грошову готівку".

Разом з тим, на думку В.І. Івашенко, М.А.Болюх, ліквідність підприємства - це його можливість перетворювати свої активи на гроші для покриття всіх необхідних платежів [2]. Тобто, саме не здатність погашати або своєчасно платити, проводити розрахунки по своїх зобов'язаннях, а саме можливість перетворювати свої активи на гроші з метою виконання певних платежів. Враховуючи це, необхідно підтримувати ліквідність підприємства відповідно до певних пріоритетів фінансово-господарської діяльності економічного суб'єкта. Необхідно підкреслити, що платоспроможність підприємства забезпечується ліквідністю підприємства і залежить від неї. Зокрема А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко відзначають, що характеристикою ліквідності підприємства є ліквідність балансу, яка визначається шляхом зіставлення засобів актива балансу, згрупованих за термінами їх можливого швидкого перетворення на гроші, із зобов'язаннями по пасиву балансу, згрупованими за ступенем терміновості їх оплати. Тільки в цьому випадку підприємство має достатньо грошових коштів і їх еквівалентів для виконання своїх зобов'язань і подальшої виробничо-господарської діяльності [3].

Таблиця 3

Показники ліквідності балансу підприємства

Статті	Середні та великі підприємства		Суб'єкти малого підприємництва	
	Джерело інформації, форма №1 (до 2013 р.)	Джерело інформації, форма №1 (з 2013 року)	Джерело інформації, форма № 1-м	Джерело інформації, форма № 1-мс
<i>Активи</i>				
Найбільш ліквідні активи, А1	р. (220 + ... + 240)	р. (1160 + 1165)	р. (220+...+240)	р. (230+240)
Активи, що швидко реалізуються, А2	р. (150 + ... + 210+250)	р. (1125 + ... + 1155+1190)	р. (160+170 +210+250)	р. (210+250)
Активи, що повільно реалізуються, А3	р. (100 + ... + 140+270)	р. (1100+ 1110+1170)	р. (100+110 +130+270)	р.100
Активи, що важко реалізуються А4	р. (080 + 275)	р. (1095 + 1200)	р. (080+275)	р. 080
<i>Пасиви</i>				
Найбільш термінові зобов'язання П1	р. (520 + ... + 610)	р. (1610 + ... +1630)	р. (530+...+580 +610)	р. (530+...+610)
Короткострокові пасиви, П2	р. (500 + 510)	р. (1600 + 1660+1665+1690)	р. (500+510)	р. 500
Довгострокові пасиви, П3	р. 480	р. 1595	р. 480	р. 480
Постійні пасиви, П4	р. (380 + 430 + 630)	р. (1495 + 1700)	р. (380+430+630)	р. (380+430)

Платоспроможність підприємства може змінюватися: в результаті невчасного погашення дебіторської заборгованості підприємству, останнє може стати неплатоспроможним, оскільки настав час сплачувати кредиторам, а на поточному рахунку немає достатньої суми грошових ресурсів для погашення цієї заборгованості. Тому необхідно, щоб ліквідних засобів вистачало для погашення необхідних платежів.

Розглянуті підходи щодо суті поняття "платоспроможність підприємства" дають можливість зробити певні висновки. По-перше, при визначенні платоспроможності підприємства термін зобов'язань не має важливого значення. По-друге, платоспроможність підприємства може погіршити унаслідок того, що в структурі активів значну частку займає безнадійна дебіторська заборгованість, основні засоби, неприбуткові довгострокові вкладення. По-третє, платоспроможність підприємства - це не тільки показник. Доказом цього може стати той факт, що значення показника указує на стан платоспроможності підприємства на певну дату розрахунку, тобто для нього характерна одномоментність, і це значення залежить від об'єктивно обумовлених змін, пов'язаних з надходженням і сплатою коштів.

Таблиця 4

Алгоритм розрахунку показників ліквідності підприємства

Статті	Середні та великі підприємства		Суб'єкти малого підприємництва	
	Джерело інформації, форма №1 (до 2013 року)	Джерело інформації, форма №1 (з 2013 року)	Джерело інформації, форма № 1-м	Джерело інформації, форма № 1-мс
Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\delta.260 + 270}{\delta.620}$	$\frac{\delta.1195}{\delta.1695}$	$\frac{\delta.260 + 270}{\delta.620}$	$\frac{\delta.260}{\delta.620}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\delta.150+...+\delta.250}{\delta.620}$	$\frac{\delta.1125+...+\delta.1165+1190}{\delta.1695}$	$\frac{\delta.160+...+\delta.250}{\delta.620}$	$\frac{\delta.210+...+\delta.250}{\delta.620}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\delta.220+...+\delta.240}{\delta.620}$	$\frac{\delta.1160 + \delta.1165}{\delta.1695}$	$\frac{\delta.220+...+\delta.240}{\delta.620}$	$\frac{\delta.230+...+\delta.240}{\delta.620}$

В економічній літературі широко використовуються такі поняття, як «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства», однак чіткого розмежування цих понять майже немає. На думку деяких вчених [4], ділова активність підприємства характеризує економічну діяльність підприємства, діє і оцінюється безпосередньо в межах даного підприємства і проявляється через зміну інтенсивності такого виду діяльності у часі. Ринкова активність підприємства характеризує економічну діяльність підприємства, діє і оцінюється з позиції його взаємодії із зовнішнім середовищем і проявляється через зміну інтенсивності такого виду діяльності у часі.

Таким чином, можна констатувати, що ділова активність пов'язана з внутрішніми чинниками розвитку підприємства, а ринкова активність – із зовнішніми.

М.І. Петренко вважає, що аналіз ділової активності підприємства можна подати у вигляді системи чотирьох самостійних складових (блоків) аналітичних досліджень: аналізу ефективності використання оборотних коштів підприємств; аналізу використання власного і залученого капіталу; аналізу ефективності кредитних відносин підприємства з комерційними банками; аналізу дебіторської і кредиторської заборгованостей [5].

Аналіз ділової активності дозволяє виявити, наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти. До показників, що характеризують ділову активність, відносяться коефіцієнти оборотності і рентабельності (табл. 5-6). Ці коефіцієнти мають велике значення для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки швидкість обороту коштів безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства. Крім того, збільшення швидкості обороту коштів відображає за інших рівних умов підвищення виробничо-технічного потенціалу підприємства.

Таблиця 5

Показники рентабельності підприємства

Показник	Середні та великі підприємства		Суб'єкти малого підприємництва	
	Джерело інформації, форма №1,2 (до 2013 р.)	Джерело інформації, форма №1,2 (з 2013 р.)	Джерело інформації, форма № 1-м, 2-м	Джерело інформації, форма № 1-мс, 2-мс
Валова рентабельність продаж (СРМ)	$\frac{\phi.2 \text{ p.050}(055)}{\phi.2 \text{ p.035}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2090}(2095)}{\phi.2 \text{ d.2000}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.030}-140}{\phi.2 \text{ d.030}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.030}-080}{\phi.2 \text{ d.030}}$
Операційна рентабельність продаж (ОРМ)	$\frac{\phi.2 \text{ d.100}(105)}{\phi.2 \text{ d.035}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2190}(2195)}{\phi.2 \text{ d.2000}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.030}+040-(090+...+140)}{\phi.2 \text{ d.030}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.030}-080-100}{\phi.2 \text{ d.030}}$
Чиста рентабельність продаж (НРМ)	$\frac{\phi.2 \text{ d.220}(225)}{\phi.2 \text{ d.035}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2350}(2355)}{\phi.2 \text{ d.2000}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.190}}{\phi.2 \text{ d.030}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.150}}{\phi.2 \text{ d.030}}$
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	$\frac{\phi.2 \text{ d.170}(175)}{\phi.1 \text{ d.640}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2290}(2295)}{\phi.1 \text{ d.1900}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.070}-(090+...+150)}{\phi.1 \text{ d.640}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.130}}{\phi.1 \text{ d.640}}$
Рентабельність власного капіталу (ROE)	$\frac{\phi.2 \text{ d.220}(225)}{\phi.1 \text{ d.380}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2350}(2355)}{\phi.1 \text{ d.1495}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.190}}{\phi.1 \text{ d.380}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.150}}{\phi.1 \text{ d.380}}$
Чиста рентабельність продукції (ROM)	$\frac{\phi.2 \text{ d.220}(225)}{\phi.2 \text{ d.040}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2350}(2355)}{\phi.2 \text{ d.2050}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.190}}{\phi.2 \text{ d.140}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.150}}{\phi.2 \text{ d.080}}$
Рентабельність основних засобів (ROFA)	$\frac{\phi.2 \text{ d.220}(225)}{\phi.1 \text{ d.030}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2350}(2355)}{\phi.1 \text{ d.1010}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.190}}{\phi.1 \text{ d.030}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.150}}{\phi.1 \text{ d.030}}$
Рентабельність оборотних активів (RCA)	$\frac{\phi.2 \text{ d.220}(225)}{\phi.1 \text{ d.260}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2350}(2355)}{\phi.1 \text{ d.1195}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.190}}{\phi.1 \text{ d.260}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.150}}{\phi.1 \text{ d.260}}$
Рентабельність необоротних активів (RFA)	$\frac{\phi.2 \text{ d.220}(225)}{\phi.1 \text{ d.080}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.2350}(2355)}{\phi.1 \text{ d.1095}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.190}}{\phi.1 \text{ d.080}}$	$\frac{\phi.2 \text{ d.150}}{\phi.1 \text{ d.080}}$

Таблиця 6

Показник	Показники оборотності активів і пасивів підприємства			
	Середні та великі підприємства	Джерело інформації, форма №1,2 (з 2013 р.)	Джерело інформації, форма №1-м, 2-м	Джерело інформації, форма №1-мс, 2-мс
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\delta.2 \delta.035 \times 2}{\delta.1 \delta.(280_j + 280_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.2000 \times 2}{\delta.1 \delta.(1300_j + 1300_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(280_j + 280_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(280_j + 280_\delta)}$
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\frac{\delta.2 \delta.035 \times 2}{\delta.1 \delta.(030_j + 030_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.2000 \times 2}{\delta.1 \delta.(1010_j + 1010_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(030_j + 030_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(030_j + 030_\delta)}$
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\frac{\delta.2 \delta.035 \times 2}{\delta.1 \delta.(260_j + 260_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.2000 \times 2}{\delta.1 \delta.(1195_j + 1195_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(260_j + 260_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(260_j + 260_\delta)}$
Коефіцієнт оборотності запасів	$\frac{\delta.2 \delta.035 \times 2}{\delta.1 \delta.(100_j + \dots + 140_j + 100_\delta + \dots + 140_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.2000 \times 2}{\delta.1 \delta.(1100_j + 1100_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(100_j + \dots + 130_j + 100_\delta + \dots + 130_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(100_j + 100_\delta)}$
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\delta.2 \delta.035 \times 2}{\delta.1 \delta.(150_j + \dots + 210_j + 150_\delta + \dots + 210_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.2000 \times 2}{\delta.1 \delta.(1125_j + \dots + 1155_j + 1125_\delta + \dots + 1155_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(160_j + \dots + 210_j + 160_\delta + \dots + 210_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(210_j + 210_\delta)}$
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\delta.2 \delta.035 \times 2}{\delta.1 \delta.(380_j + 380_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.2000 \times 2}{\delta.1 \delta.(1495_j + 1495_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(380_j + 380_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.030 \times 2}{\delta.1 \delta.(380_j + 380_\delta)}$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\delta.2 \delta.040 \times 2}{\delta.1 \delta.(520_j + \dots + 610_j + 520_\delta + \dots + 610_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.2050 \times 2}{\delta.1 \delta.(1610_j + \dots + 1630_j + 1690_j + \dots + 1630_\delta + 1690_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.140 \times 2}{\delta.1 \delta.(530_j + \dots + 580_j + 530_\delta + \dots + 580_\delta)}$	$\frac{\delta.2 \delta.080 \times 2}{\delta.1 \delta.(530_j + \dots + 580_j + 530_\delta + \dots + 580_\delta)}$

Висновки та пропозиції. Таким чином, платоспроможність підприємства - це його здатність в повному об'ємі і в певний термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями, а також можливість здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність. Під ліквідністю підприємства слід розуміти можливість перетворювати свої активи на грошові кошти з метою виконання певних платежів. Фінансова стійкість підприємства є здатністю суб'єкта господарювання функціонувати, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у внутрішньому і зовнішньому мінливому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику. Аналіз ділової активності дозволяє виявити, наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти. Розглянутий у статті методичний підхід до аналізу фінансового стану суб'єктів малого підприємництва дозволить проводити своєчасну фінансову діагностику та робити певні висновки щодо їхньої діяльності у порівнянні з конкурентами.

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто методичний підхід до оцінки фінансового стану підприємств. Зроблено акцент на відмінності понять «ліквідність» та «платоспроможність». Наведено підходи учених до визначення суті фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, ділова активність, суб'єкт малого підприємництва.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрен методический подход к оценке финансового состояния предприятий. Сделан акцент на отличии понятий «ликвидность» и «платежеспособность». Представлены подходы ученых к определению сути финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: финансовое состояние, финансовая устойчивость, ликвидность, платежеспособность, деловая активность, субъект малого предпринимательства.

SUMMARY

In the article the methodical approach to the estimation of the financial state of enterprises is considered. An accent on the difference of concepts «liquidity» and «solvency» is done. The approaches of scientists to determination of essence of financial stability of enterprise are represented.

Keywords: financial state, financial stability, liquidity, solvency, business activity, small business entity.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 703 с.
2. Иващенко В.И. Экономический анализ хозяйственной деятельности / В.И. Иващенко, М.А. Боллох. – Киев: ЦУЛ, 2002. – 311 с.
3. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. - К.: Т-во "Знання", КОО. — 2000. — С. 261.
4. Турило А.М. Визначення критерію розмежування категорій «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства» / А.М. Турило, О.А. Зінченко, І.С. Вчерашня // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2011. - №1. – С.82-85.
5. Петренко М.І. Оцінка ділової активності підприємства / М.І. Петренко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2000. – №26 [Електронний ресурс] / Режим доступу: jml.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/

УДК 336.7

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ РЕГУЛИРУЕМОГО РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

Багдасарян А.М., Национальный аграрный университет Армении

Стабильное развитие экономики стран Восточной Европы во многом зависит от наличия устойчивого, стабильно развивающегося и диверсифицированного финансового рынка. Стабильность финансовой системы, устойчивость к различным экономическим и неэкономическим стрессам позволяет снизить воздействие глобальных экономических спадов и кризисов на экономику страны, на уровень безработицы и социальную обеспеченность населения. Для устойчивого развития финансового рынка необходимо уделять внимание соразмерному и устойчивому развитию всех сегментов финансового рынка. Рынок ценных бумаг является одним из важнейших сегментов финансового рынка. С точки зрения защиты интересов инвесторов на рынке ценных бумаг, обеспечения надежности операций ценными бумагами и доверия к рынку ценных бумаг важное значение имеет наличие и эффективная деятельность регулируемого рынка и, в частности, фондовой биржи. Существует множество подходов и концепций в отношении развития регулируемого рынка ценных бумаг, которые часто основываются на диагонально противоположных принципах. Учитывая, что в течение последнего десятилетия развитие рынка ценных бумаг являлось одним из приоритетных направлений реформ, проводимых на финансовом рынке Республики Армения, а также то, что организатором регулируемого рынка ценных бумаг в Республике Армения является ведущий в мире оператор регулируемого рынка НАСДАК ОЭМЭКС Армения, является важным изучение проблем развития регулируемого рынка ценных бумаг в Республике Армения.

С 2000г. до 2007г. регулируемый рынок ценных бумаг в Республике Армения регулировался на основании Англо-Американских принципов регулирования рынка ценных бумаг. Одним из отличительных признаков была организация регулируемого рынка на основе саморегулирования рынка ценных бумаг. Другим отличительным признаком было разграничение рынка ценных бумаг и банковской системы. Банки могли быть участниками рынка ценных бумаг только в случаях, предусмотренных законом. Однако, в 2007г. был принят новый Закон Республики Армения о Рынке ценных бумаг, который полностью базировался на континентально-европейских принципах регулирования рынка ценных бумаг [5]. Согласно новому закону, банки стали профессиональными участниками рынка ценных бумаг и могли предлагать все инвестиционные услуги на рынке ценных бумаг. Кроме того, хотя в законе говорится также и о саморегулировании, организация регулируемого рынка ценных бумаг должно было осуществляться оператором регулируемого рынка, который должен быть коммерческой организацией. В соответствии с законом, произошла реорганизация оператора регулируемого рынка из саморегулируемой организации в открытое акционерное общество. Исходя из целей исследования, необходимо провести сравнительный анализ основных количественных и качественных показателей до и после реорганизации.

Сравнительные данные по объему торговли, совершенной на регулируемом рынке, по отдельным инструментам до и после реорганизации представлены на рис. 1 и 2 [2,3,4,6,7].

В настоящее время на территории Республики Армения действует только один оператор регулируемого рынка ценных бумаг – НАСДАК ОЭМЭКС Армения. НАСДАК ОЭМЭКС Армения является организатором торговли как на регулируемом рынке акций, корпоративных долговых ценных бумагам и государственных ценных бумаг, так и на рынке репо, валютном рынке и рынке кредитных ресурсов.

Как видно из рис. 1, в 2010 – 2012гг. основными инструментами торговли, осуществляемой посредством торговой системы НАСДАК ОЭМЭКС Армения, являлись кредитные ресурсы и иностранная валюта.